

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . . . 8 K
pol leta . . . . . 4 „
četrt leta . . . . . 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne-petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Gradišče št. 2.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Žrtve nasilnosti.

Neizbrisno ostane v zgodovini slovenskega naroda, Ljubljane in kulture sploh zapisan 20. september 1908. l., ko so padle na ljubljanskih ulicah žrtve, zadete od krogel nemškonalne soldateske. Vročna človeška kri, nedolžno prelita, kliče po osveti! — Ta naj se ne izvede z brutalno silo, s kakršno so bile zadane smrtne rane, osveta naj zaloti sovražnika, prepojenega z narodnim šovinizmom, na kulturnem, socialnem in gospodarskem polju!

Ti krvavi dogodki so nam vsem v živem spominu in ne izginejo iz njega nikoli. Vanj jih je zapisala kri, sorodna in draga nam, saj je tekla iz slovenskih žil. Zbudila se je v človeku bestija in je krvoločno planila po nedolžnem plenu! Ko bi poznali morilci svojega pesnika Grillparzerja, bi se od sramu pogreznil v zemljo. A tuje so jim njegovo besede: „Ein Menschenleben — o, es ist so viel!“

Dvoje življenj je bilo hipoma umorjenih, šest nedolžnikov težko ranjenih.

Padla sta v mladih letih Rudolf Lunder, strojnik „Narodne tiskarne“ (star 22 let), in Ivan Adamič, dijak IV. gimn. razreda (star 15 let). Zadnji je sin tovariša Avgusta Adamiča, nadučitelja v p. pri Sv. Petru v Ljubljani, in brat tovariša Emila Adamiča, učitelja in skladatelja v Kamniku. — V učiteljskih rodovinah spričo znanih sedajnih razmer običajno ni nič veselja. In sedaj pride kruta sila in zada sorodnim sreem udarec brezkončne bolesti, ki je neozdravljiva, ker je od skupnega življenja odkrnila najdražji del divjaška besnost. — Kakšno je nezasluzeno trpljenje, ve učiteljstvo samo najbolje. Ali naj navedemo preganjalce in preganjance?!

Molči, težka obsodba! Utihni pod vtiskom splošne žalosti!

Učiteljstvo, na delo med ljudstvo! Dvigaj ga iz teme in nevednosti, da se zave in osamosvoji. S prosveto k svobodi! Z delom k osamosvojitvi!

LISTEK.

Novim tovarišem na pot.

Dragi tovariši!

Razveselilo me je Tvoje pismo. Razveselilo me je tembolj, ker se obračaš v tako resni stvari name, nekdanjega svojega učitelja. Drage volje ti podajam ob vstopu v življenje nekoliko navodil s pripombo, da govorim po svojem nazoru, ki seveda ni vobče merodajen.

Ko si zapustil učiteljske, izpremenilo se Ti je zdajci življenje. Učenec je postal učitelj, gojenec je poklican, da sam vzgojuje; človek, ki se ga vsaj deloma preživljali svojci, je primoran, da si sam s trdim delom služi vsakdanjega kruha.

Da, z delom! Tovarish pesimist mi je nekdanj rekel, da bi tudi nad vhodom v življenje morale stati Dantejeve besede: „Vi, ki vstopite, pustite upanje zunaj!“ Jaz bi si pa izbral v ta namen domačega pesnika in bi na-

XX. glavna skupščina „Zaveze“ v Gorici

dne 6., 7. in 8. septembra t. l.

(Konec.)

Jubilejska samopomoč.

Dne 7. t. m. zjutraj ob 9. uri je imela Jubilejska samopomoč svoj občni zbor.

Poročal je predsednik tov. Fran Ks. Trošt:

Slavni zbor!

Sestali ste se, dragi tovariši, k petemu občnemu zboru našega društva. Ko tega otvarjam, vas vse iskreno pozdravljam.

Moje poročilo bo kratko, saj delovanje odbora je omejeno le na najvažnejše, kako društvo povzdigniti in mu pridobiti članov.

Pri zadnjem občnem zboru v Šoštanjju so bili v odbor izvoljeni: Fran Ks. Trošt, predsednik in blagajnik; Jakob Dimnik, podpredsednik; Juraj Režek, tajnik; Engelbert Gangl in Albert Sič, odbornika; Luka Jelenc in Fran Črnagoj pregledovalec računov.

Odbor je imel dve seji največ v zadevi društvenih računov. Dalje se je sklenilo na predlog „Učit. društva za laški okraj“, da se izda vsako drugo leto tiskani imenik, kar se je letos zgodilo. Razposlal sem imenik na društvenike in na učiteljska društva.

Nemila smrt nam je vzela od zadnjega občnega zbora 9 članov, in sicer so umrli: Franc Pečovnik v Sv. Juriju ob Tabru; Andrej Golob pri sv. Marjeti; Franc Papa v Škofji Loki; Štefan Debenjak v Materiji, Franc Böheim v Mariboru, Anton Žagar v Pletrovčah; Vekoslav Strmšek v St. Petru; Franc Raktelj v Ljubljani in Marija Kotzmuth pri sv. Urbanu. Bodi jim ohranjen blagi spomin!

Število članov se sieer viša, a vendar prav neznatno; lahko bi bilo vsaj 400 članov. Posebno apelujemo na tovariše, naj vpišejo v društvo svoje soproge. Če zadene enega ali drugega nesreča, da mu umrje soproga, ali ne pride njemu podpora prav, osobito ker ne dobi posmrtno četrtine, kakor soproga, če umrje mož-učitelj? Torej tovariši na delo, saj če se

pisal na ono mesto: „Ni praznik, predragi mi, naše življenje, življenje naj bo ti delaven dan!“ Delo je deviza, ki si jo vzemi s seboj na pot v življenje.

Trojno delo Te čaka, ko stopiš med svet kot učitelj in vzgojevalec. Mislim namreč šolo, delo med ljudstvom in Tebe samega.

Ko zapusti novousposobljeni učitelj pripravnico, si domišljeva, da je bogve kako dobro podkovan in pripravljen za šolski pouk. Kmalu pa se prepriča, da je prinesel sicer v šolo mnogo nepotrebne šare, a le malo praktičnega duha in nič sre in duše.

Prav lepo je in v lastno korist, če dobro poznaš dokončni šolski in učni red, lepo je, če imaš vse šolske spise kaligrafično spisane, nadzornik Te prav gotovo pohvali, če se ozkosrčno držiš učnega načrta in če imaš takozvano železno disciplino, da Ti učenci vstajajo in sedajo na povelje, kakor bi jih imel na vrvcu, da Ti niti ne kihnejo brez povelja. Krasno je, če Ti šolarčki citirajo formulirane stavke, ki se morajo glasiti natanko tako in nič drugače. Oj, kako velik umetnik si, če privadiš otroke,

trudimo, se trudimo zase in sami si moramo pomagati, saj od drugih ni pričakovati pomoči!

Člani:

Konec VIII. upravne dobe . . . 223 članov
Umrlo v IX. upravni dobi . . . 4 člani
Pristopilo . . . . . 9 članov
Izstopilo . . . . . — „
Konec IX. upravne dobe . . . 228 članov

Imovina:

V hranilnici „Učiteljskega konvikta“ . . . . . K 3208-91
V „Kmetiski posojilnici“ . . . . . „ 1896 85
Delež hranilnice „Učiteljskega konvikta“ . . . . . „ 100—
Delež „Učiteljske tiskarne“ . . . . . „ 100—
V poštini hranilnici konec IX. dobe . . . 634-21
Gotovina v blagajnici 19 68

K 5959-65
Mimo konec VIII. upravne dobe . . . 5196-66

se je imovina pomnožila za . . . K 762-99
Po odbitju K 456— za prvi slučaj smrti znaša imovina K 5493-65.

Društveni odbor.

Volijo se z vzklikom:

Trošt Franc Ksav., predsednik in blagajnik; Dimnik Jakob, podpredsednik; Režek Juraj, tajnik; Gangl Engelbert, odbornik; Sič Albert, odbornik. Pregledovalec računov: Črnagoj Franc in Jelenc Luka.

Predlog.

Član Armin Gradišnik predlaga, naj odbor iznova apeluje na učiteljstvo, da v čim večjem številu pristopi k našemu prepotrebemu društvu.

Glavno zborovanje.

Obširna dvorana trgovskega doma se je napolnila še pred določeno uro. Navzočega je bilo nad 500 slovenskega učiteljstva in mnogo gostov. Imed navzočih odličnjakov omenjamo deželne poslance: dr. Frankota, A. Gabrščka in Jos. Štreklja, navzoči so bili pa tudi vsi c. kr. okrajni šolski nadzorniki slovenskega dela goriškega, kakor tudi za-

stopniki slovenskih naprednih akademikov. Navzoč je bil slednjič tudi dr. Tum a.

Predsenikov pozdrav.

Predsednik tov. L. Jelenc:

Slavni zbor!

Po splošnih društvenih navadah bi moral otvoriti današnje zborovanje s slavnostnim govorom, v katerem bi se z navdušenjem spominjal 20 letnega obstanka naše Zaveze. A ker živimo v sila hudih, razburkanih, naprednemu učiteljstvu in svobodnemu razvoju ljudske šole nevarnih časih, je opustil upravni odbor Zaveze vsako svečano slavlje v trdni zavesti, da ne bomo s hrupnimi slavnostmi, temveč le z vztrajnim delom odbili napade brezobzirnih nasprotnikov na narodnonapredno učiteljstvo in svobodni razvoj ljudskega šolstva.

Ne prikrivajmo si resnice in priznajmo faktilni položaj, da od početka nove šole sem še ni bil za nas nikdar tako kritičen, opasen in osodepoln kakor v sedanjih dneh. Vse reakcionarne stranke so se zarotile zoper nas in na vsak način nas izkušajo dobiti pod svojo trdo peto. Ko dobe v roke deželno gospodarstvo, se bodo lotili v legislativnih zastopih preuredbe šolskih zakonov ter jih preustrojili svoji stranki v korist, a v škodo občnemu napredku in narodni izobrazbi. Da se jim to posreči tem hitreje, so začeli organizirati mladino, jo vabijo med se, hujskajo zoper nas in jo pripravirajo v svoje namene. Kakor Peter Amienski hodijo od sela do sela klerikalni hujskači, tudi nekateri taki, ki smo jih dosedaj osebno čislali, in ki so že semintja izjavili, da so prijatelji šole in učiteljstva, in delajo razpor med učiteljstvom in med šolo zapuščajajo mladino. Hujskanje je tako sirovo in napadi tako vehementni, da se moramo čuditi, da ne poseže vmes vladni zastopnik in da pusti hujskati zoper ves stan in zoper veljavni šolski zakon, ki ga je sankcioniral naš modri vladar. Kaj pa naj stori učiteljstvo nasproti takemu hujskanju? Ali naj mirno gleda kako zavajajo mladino pod raznimi pretvezami, kako nam odtujujejo nado v boljšo bodočnost našega naroda? Nikakor ne, v delu je naš spas! Na delo med

da mislijo vsi enako, namreč tako, kakor jim zapoveš Ti. Neznansko duhovit je spisni sestavek, ki se glasi pri učencu A do pičice tako kakor pri učencu Ž. Povem Ti, da prijadraš ob takem delu kmalu do boljše službe, ker bodo zadovoljni s Teboj predstojniki.

A prosim Te, jeli tako delo umetnost? Moreš li biti zadovoljen sam s seboj? Resno dvomim na tem. Živo se spominjam besed dr. Tumovih, ki jih je izrekel na letošnjem „Zavezinem“ zborovanju v Gorici: „Storite v šoli minimum tega, kar vam velevajo predpisi in maksimum onega, kar zahtevata duša in srce!“

Razumeš, dragi tovariš, kaj hočem? Vzgojuj mladino kot njen prijatelj in ne kot korporal. Disciplin naj ne izhaja iz Tebe, ampak naj se porodi v učencu. Otrok naj Te sluša, ker Te ljubi in spoštuje, ker ve, da mu hočeš dobro, ne pa iz strahu pred osornimi besedami, grožnjami ali celo pretepanjem. Deca naj spozna, da je družabni red potreben in da ni ustroja, ki bi obstal brez vrhovnega vodstva.

Predmeti, ki so napisani v urniku, naj

Ti bodo le podlaga in sredstvo, da z njihovo pomočjo vzgojiš ljudi. Pomni: ljudi, ki se bodo veselili življenja, ki bodo ljubili narodo svojega bližnjaka, ki bodo vedeli, da se človek razločuje od živali s tem, da misli, misli samostojno in ne potrebuje nikogar, ki bi mu sugeriral svoje misli, nekakšne formulirane stavke v življenjski šoli!

Z ozirom na občevanje s svojimi kolegi, Ti nečem dajati nikakršnih naukov. Saj boš stoinstokrat slišal besedo kolegialnost, ki jo nosijo na jeziku ljudje, ki so sami vse prej nego kolegialni. Pripomni mi je pa sledeče: Mladi učitelji so mnenja, da visoko nadkriljujejo starejše tovariše v izobrazbi, saj so pohajali moderne zavode in so se učili stvari, o katerih se „starim“ niti ne sanja. To je čisto navadna domišljavost, ki jo takoj pobije dejstvo, da vesten učitelj nikdar ne pozabi knjige in časopisa, vrhutega pa razpolaga z večjo ali manjšo prakso, ki si jo mora „mladi“ pridobiti šele po trudapolnem delovanju v šoli in med narodom.

Vobče pa deluje učiteljstvo plodonosno le

ljudstvo, posebno na delo med šoli odraslo mladino! To organizujemo v raznih izobraževalnih društvih ter paralizujemo vpliv gotovih ljudi. Povejmo mladini, kdo je oni Terseglav, ki najbolj rohani širom slovenske zemlje proti učitelstvu in seje seme razdora med mladino in nami.

Rekel sem, da živimo v hudih, viharnih, bojevitih časih; a ta boj nas ne sme oplahiti in nas storiti malodušne. Uspešno in častno bomo dobojevali ta boj, če bomo vztrajni v delu na socialnem in kulturnem polju in če smo edini in složni v načelnih vprašanjih. Najbolj pa povzdigne naš ugled in veljavo med ljudstvom jeklen značaj. Zapustili bodo naše vrste v teh hudih časih omahljivci in plašljivci, pa prav tako! V svojih vrstah potrebujemo samo jeklenoznačajne učitelje in učiteljice, za neznačajne ni mesta med nami. Zato kvišku srea! Bodimo prepričani, da se prejalisej urednišči naši nazori, naše ideje in da tudi nam zasije solnce svobode.

Upanje v jasnejšo bodočnost nam pa tudi daje lep uspeh v razvoju naše organizacije, ki smo ga dosegli pred nedavnim časom. Dne 12. avgusta letos smo ustanovili v zlati slovanski Pragi „Zvezo slovenskega učitelstva v Avstriji“, ki združuje v sebi 25.000 svobodni-selnega učitelstva. To je moč, to je armada, ki se ne bo upognila nobeni sili, pa naj pride odkoderkoli, ki bo vselej visoko dvigala prapor pravega napredka slovanskih narodov v Avstriji.

Posnosni smemo biti, da je naša Zaveza član te mogočne organizacije. V nji najdemo zaslonbo in pomoč ob vsaki priliki.

Vsem, ki ste prihiteli od vseh strani naše lepe slovenske zemlje v solčno Gorico k XX. glavni skupščini moj najiskrenejši pozdrav!

Prav posebno pa pozdravljam vse naše drage in mile goste neučitelje, ki so počastili naš zbor s svojo navzočnostjo. Pokazali so s tem simpatije do našega stanu, pa tudi to, da jim je na srecu napredek našega narodnega šolstva. Ključem vam iz dna srea: Živeli in dobro došli! (Ploskanje.)

Praden preidemo na dnevni red, storiti nam je prijetno patriotsko dolžnost. Živimo v redkem jubilejskem letu. Šestdeseto leto mineva, kar je zasedel prestol svojih slavnih pradedov naš presvetli cesar Franc Jožef I. V dolgi dobi šestdesetih let že vlada z nenavadno modrostjo in previdnostjo, z očetovsko skrbjo našo mogočno Avstrijo, ki je v tem času tako napredovala na kulturnem in socialnem polju, sploh na vseh poljih prosvete. Zato se vsi stanovni širne Avstrije s hvaležnostjo spominjajo cesarskega jubileja. Največjo hvalo in zahvalo pa smo dolžni Nj. Veličanstvu mi ljudski učitelji, ker je z novim šolskim zakonom ustanovil naš stan in dal razvoju ljudskega šolstva trden temelj.

Dobrotno nebo naj ohrani dragoceno življenje Nj. Veličanstva presvetlega cesarja Franca Jožefa I. do skrajnih mej človeškega življenja. Pozivljamo slavni zbor, da zakličemo Nj. Veličanstvu, premilostnemu cesarju in vladarju Francu Jožefu I. navdušeno: Slava! Slava! Slava! (Zbor se stoji odzove predsednikovemu vabilu.)

Nj. Veličanstvu odpošljemo brzajavno to-le vdanostno izjavo:

tedaj, če se medsebojno razume in spoštuje. Vsako nesporazumljenje otroci takoj zapazijo in s tem je mahoma strt velik del moralne vpliva učiteljevega na učenca. Da je denunciantstvo in klečepazenje najgrša lastnost, ki jo more imeti učitelj, mi ni treba posebe poudarjati.

Ne misli, da Ti hočem podati natančno sliko učitelja idealista. Podajam le misli, ki mi prihajajo v neurejeni vrsti. To velja tudi o sledečih mislih, ki jih imam z ozirom na učiteljevo delovanje med narodom za narod. To delo smatram za važnejše nego prvo, dasi je prvo po mnenju naših oblasti plačano, drugo pa ne. Povem Ti, da se ne da plačati ni eno ni drugo. To pa, kar nam plačujejo za naš trud, ne zasluži imena plačila.

Ako se hočeš poučiti o učiteljevem delu med narodom, vzemi v roko knjižico „Na delo med ljudstvom“, ki jo je napisal naš idealni tovariš Pesek. Ta knjižica naj Ti bo nekako evangelje v tem pogledu. Dovolj mi pa še nekoliko opazk.

Poznam tovariše, ki pridejo iz mesta prepojeni z nezdravo samozavestjo, da ne re-

Njegovemu Veličanstvu cesarju Francu Jožefu Prvemu

kabinetna pisarna, Dunaj.

Zaveza avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev pošilja od svojega zborovanja v Gorici pred prestol Vašega Veličanstva najvdanejšo izjavo zvestobe in ljubezni.

Jelenc, predsednik.

Živahno pozdravljen se je oglašil k besedi goriški okrajni šolski nadzornik Fr. Finšger: Častiti skupščinarji! V imenu pripravljalnega odbora Vas pozdravljam z dna srea kakor pozdravlja brat brata, ki se po dolgem času snideta. Goričanom bleste oči, ko vidijo tako udeležbo, s ponosom rečem, da nismo zaostali. Današnje zborovanje je za ugled učitelstvu najboljši uspeh. Govori o smislu za stanovsko čast, o naraščanju našega naroda, poudarja, da učitelstvo daje toliko in še več ljubezni svojemu narodu kakor svojemu stanu. Goriško učitelstvo kliče vam po meni: Bog Vas živi! — Lepe besede, govornice iz srea, so segle skupščinarjem v srea, in frenetičnega odobravanja kar ni bilo konca.

Profesor dr. O z v a l d: Omenja, da so prišli od blizu in daleč na glavno skupščino, občuduje čudovito organizacijo, imenuje skupščino učiteljski parlament ter reče: Težak je boj in mnogo idealizma je treba, da se ne vdajo stališču: kamorkoli, kakorkoli. Naj bodo uverjeni, da je za njimi mnogo čutečih sre. Pozdravlja skupščino odkritosrčno v imenu društva slovenskih profesorjev v Ljubljani.

Cand. iuris Č i g o j pozdravlja skupščino v imenu akadem. fer. društva „Adrije“. Izvaja med drugim, da je važnost vsakega naroda v tem, koliko je izobražen, omenja hud boj današnjih časov proti učitelstvu, konstatira pa z radostjo, da imamo pri vzgoji mladine ljudi na svojem mestu. Izroča pozdrav akad. fer. društva „Adrije“.

V imenu „Zveze narodnih društev na Goriškem“ pozdravlja skupščino pismeno predsednik te zveze dr. Dinko Puc, rekoč med drugim, da naj učitelstvo tvori jez proti reakciji.

V imenu „Zveze narodnih društev na Koroškem in Štajerskem“ pozdravlja skupščino predsednik nadučitelj Pesek. V hudem narodnem boju je edino pravo orožje izobrazba in zavednost. Citira Čeha Havlička, da naj bi se ne govorilo toliko o ljubezni naroda, marveč naj bi se toliko več delalo iz ljubezni do naroda.

Predsednik prečita brzojavne pozdrave, ki jih objavljamo na drugem mestu, ter pozdravlja odvetnika dr. Tuma — starega znanca — ki je ravnokar prišel v dvorano. Med zborovanjem je prišel na skupščino tudi deželni poslanec O b l j u b e k.

Vse navedene govore in pozdrave je sprejela skupščina z velikim odobravanjem.

Prva točka dnevnega reda.

Dež. poslanec tov. E. G a n g l, burno pozdravljen, referira o šoli in kmetiškem vprašanju. Referat smo priobčili doslovno v zadnji številki.

Predsednik otvori debato.

K besedi se oglašil g. I. R o ž m a n, ravnatelj „Zveze slovenskih zadrug“ v Ljubljani. Z veseljem pozdravlja resolucije, ki jih je predlagal govornik, ter pravi, da si želi najtopleje, da naj se učitelstvo z vso vneto za-

čem nadutostjo. Tem ljudem je navaden človek veliko prenizek, da bi občevali z njim, da bi mu svetovali ali mu v zadregi pomagali. To so pristaši nekakšnega frakarstva med učitelstvom, in samoobsebi je umljivo, da taki ljudje ne bodo premostili prepada, ki zija med šolo in domom.

Tem nasprotna, a jako majhna je vrsta tovarišev, ki se neglede na vzvišeni svoj poklic družijo z ljudmi najslabšega kalibra, ki pijančujejo in ponočujejo brez konca in kraja ter so kmetu prijatelji le v toliko, da sede z njim v gostilnici ali se dajo povabiti v hram.

Še dva tipa se nahajata v naših vrstah. Reprezentant prvega tipa je učitelj, ki misli, da je od devete ure zjutraj do četrte ure popoldne opravil že vse delo. Redi si trebušček skupaj z gospodom župnikom in s tem — basta! To so pesimistični materialisti ali, če hočeš, materialistični pesimisti, ki jim je svet godlja.

Drugi tip zastopajo ponajveč mladi tovariši, ki se takoj izpričetka z razpetimi jadrmi zakade v politički vrtnec, pristaši te ali one stranke prodajajo in vsiljujejo svoje prepričanje vsakomur in povsod. Jaz sem mnenja, da naj

vzamemo za delo med ljudstvom, zakaj pregovor današnje prozaične dobe pravi, da ljubezen prihaja v srece skozi želodec, a pri kmetu velja prislovica, da ljubezen prihaja v srece skozi žep. Zato bodi ena glavnih nalog učitelstva, da gospodarsko organizuje slovensko ljudstvo. V vsaki občini bi morali pravzaprav biti trije domi, šola, cerkev in gospodarski dom. (Ploskanje.)

Predsednik zahvali govornika.

Nadučitelj tov. P. M e d v e š č e k iz Sv. Križa omenja, da je reforma šole na dnevnem redu v celi domovini. Govornik se izreče za Ganglove predloge. Pred leti že so hoteli reformirati: 6 letna šola, poldnevni pouk. Prozoren je bil namen tistih reformatov. Pravi, da agrarci zahtevajo, naj se šola reformira tako, da bo gojila tudi kmetijstvo in ljubezen do rodne grude. Da vidi naš kmet napake šole, je jasno, reforme pa gredo počasi, zlasti za šolo. Glede nadaljevalnega tečaja (7. in 8. leto) pravi, da lahko odpade, ko bo osemletna obveznost v veljavi, drugače pa se držimo nadaljevalnega tečaja; nadaljevalni tečaj seže lahko tudi čez 14. leto, kjer je učitelj na mestu; izreče se za male nagrade od strani občin v ta namen.

Solkanski nadučitelj tov. Bajt se izreče za trgovsko šolo v vsakem političkem okraju.

Nato so bili dani na glasovanje Ganglovi predlogi, ki so bili sprejeti enoglasno.

Sprejeta sta bila tudi tov. Bajtova predloga:

I. „Zaveza“ naj se obrne do kompetentnih oblasti, da se ustanove trgovske nadaljevalne šole za vsak politički okraj po ena. Take šole naj bi imele po dva razreda in pripravljalni tečaj.

II. Dokler ni za to posebnega učitelstva, naj se sedanje učitelstvo za ta pouk posebe nagradi in usposobi.

Nastopi dr. Bogumil V o š n j a k, ki pozdravlja zborovalce v imenu narodno-radikalnega dijaštva. Spočetka že, ko je nastalo narodno-radikalno dijaštvo, se je to obrnilo na učitelstvo v svrhu sopomoči pri delovanju med ljudstvom. Tiste vezi med učitelstvom in narodno-radikalnim dijaštvom naj obstojajo tudi naprej. (Odobrovanje.)

Druga točka dnevnega reda.

O regulaciji učiteljskih plač je poročal tov. Anton Pesek, nadučitelj v Narapljah. Ker priobčimo temeljiti referat v celoti, navajamo danes samo predloge, oziroma resolucije, ki so:

I. Učitelstvo, zbrano na XX. skupščini „Zveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“ dne 7. septembra 1908 v Gorici prosi in zahteva, da slavni deželni zbor:

a) sklene k § 55. državnega šolskega zak. iz leta 1869. pridelek: Kot minimalni dohodki učiteljev na ljudskih šolah imajo veljati tisti dohodki, ki jih imajo pri plači in penziji državni uradniki vsakokratnega XI., X., IX. in VIII. činovnega reda;

b) naj sprejme Eppingerjev predlog, da naj država pomaga deželam sanirati deželne finance na ta način, da država prevzame polovico stroškov za ljudsko šolstvo.

II. Od državnih poslancev pa slovensko učitelstvo pričakuje in jih prosi, da se z vso

mlad učitelj dela in dela, uživi naj se v šolsko delovanje, počasi naj spoznava potrebe dotičnega okoliša v gospodarskem in socialnem pogledu, pridobi naj si zaupanja in prijateljev med ljudstvom. Po nekoliko letih, ko se čuti svoja med svojci, lahko zahteva, da ga upoštevajo.

Ob tem nikakor ni potreba zatajevati svojega prepričanja, a prepričanje vsiljevati drugemu in ga prodajati tam, kjer ga ne zahtevajo, to je druga stvar. To store lahko mladi kaplani, ki se skrivajo za vero, svojo molzno kravico. Mi pa napišimo na svoj prapor delo, delo v prid narodu!

Ne trdim, da bi moral biti učitelj pohleven in ponižen, o j ne! Pošteno vrni klofuto, ki Ti jo kdo ponudi, a brani se ali napadati ni ena in ista stvar.

Veliko škoduje šoli in učitelstvu vedno preseljevanje iz kraja v kraj. Res je, da ima vsakdo pravico in tudi dolžnost, da si napravi življenje kolikormoči udobno in prijetno, a prosim Te, ali naj ostanejo gorske vasi brez šole, ali ni ono ljudstvo tudi potrebno izobrazbe? In če dobi taka šola vsako leto drugega učitelja, kdo se je imel čas živeti v

vnemo zavzemo, da se uresničila a) in b) resoluciji.

III. Slovensko javnost, to je časopisje in korporacije pa prosi slovensko učitelstvo, da pokaže naklonjenost do učitelstva in šole ter skrb za narodovo prosveto in narodov napredek s tem, da se zavzema za naše zahteve, da z resolucijami zahteva od državnih poslancev in od visoke vlade, da se učitelstvu definitivno regulirajo plače s tem, da se jim da take dohodke pri plači in penziji, kakor jih imajo državni uradniki vsakokratnega XI. do VIII. činovnega reda.

V debato, ki se je nato razvila, so posegli tovariši P. Medvešček, K. Kveder, Iv. Kiferle, Ferluga, Mermolja in poročevalce.

Končno je skupščina sprejela poročevalčeve predloge in predlog tov. Medveščka: Referat naj se izda kot brošura, ki se naj razširi med narod.

Predlog.

Tov. A. Pesek utemeljuje predlog: Nad 2000 slovenskega učitelstva, združenega v „Zavezi avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“, katerega zastopniki so zbrani dne 7. septembra 1908 pri XX. glavni skupščini v Gorici, izreka ogorčenje zoper kruto preganjanje ljudskega učitelstva zaradi političkega prepričanja in delovanja.

Sprejeto enoglasno.

Sklep.

„Zavezin“ predsednik L. Jelenc zaključil ob polu 8. popoldne veličastno zborovanje s krepkim pozivom, da naj zbrano učitelstvo čvrsto deluje po tej poti še dalje za prosep milega slovenskega naroda ter zakliče: „Na veselo snidenje prihodnje leto.“ (Viharno odobravanje in klici: „Živel predsednik.)

Banket.

Za banket je bilo toliko priglancev, da niso mogli vsi v en lokal. Zato so se razdelili. Polovica je obedovala v hotelu „Južni kolo-dvor“, polovica pa v hotelu „Jelen“. Postrežba je bila povsod izborna. Seveda je bilo izgovorjenih mnogo napitnic. Govorili so: predsednik L. Jelenc, dež. poslanec Andr. Gabršček, dr. Tuma, ljubezniva koleginja Olga Prinčičeva, Štefan Ferluga, Al. Urbančič itd. Zabava je bila presrčna, neprisliljena, res kolegialna.

Po banketu so začeli skupščinarji odhajati na razne strani: nekateri proti domu, v tiha svoja zavetja, drugi proti Trstu, tretji na Gregorčičev dom.

Na Gregorčičevem domu.

Iz Kobarida nam pišejo: Jako nas je razveselilo, ko smo zvedeli, da pridejo udeležniki zborovanja „Zaveze avstr. jugosl. učiteljskih društev“ na Vrso in v naš prijazen trg. Vse je bilo navdušeno; na Vrsnem in v Kobaridu so plapolale zastave, in ko smo dospeli do rojstne hiše pesnikove, so zagrmeli topiči v pozdrav.

Dalje v prilogi.

razmere med narodom in kdo se je vživel v intenzivno delovanje v šoli? Čeprav ni vzor vestnega učitelja, če si prepričan, da odhajaš koncem leta drugam, boš nehoti deloval v šoli mlačno, med narodom pa v enem letu ne dosežeš ničesar.

Veliko imamo v naših vrstah ljudi — v drugih stanovih jih je še razmeroma več — ki za boljše mesto zataje prepričanje in so mnenja, da je zadosti, če v srecu mislijo nasprotno. „V srecu sem drugačen, a moram molčati, ker gre za kruh.“ Lepa morala to! Vraga, saj bo tvoj naslednik tudi živel na Tvojem mestu, zakaj ne bi živel Ti! Seveda je v slučaju, da razpolagaš s kopico otrok, težko ostati značajan in resnica je, da je učitelj vobče precej oblagodarjen z živim drobižem. Nekoliko vzroka tiči pa v tem, da mladi učitelji nimajo drugega opravka, kakor oženiti se z dvajsetim ali dvaindvajsetim letom.

Mogoče je, da Te navzlic najvztrajnejšemu delu potiplje palec šolske oblasti, časi so pa č t a k i! V takem slučaju je zavest, da si ravnal kakor Ti je velelo sree, tudi nekaj vredna, in vsi itak ne moremo biti nadučitelji ali učitelji v Ljubljani. Tudi železniških postaj,

Od začetka je bilo določeno, da pojdejo izletniki v dveh skupinah: eni čez Videm, drugi na Sv. Lucijo. Zaradi pomanjkanja časa se je pot čez Videm opustila. V torek zjutraj je prišlo z železnice k Sv. Luciji do 30 gospic in gospodarjev; nekateri so dospeli že prejšnji večer v Tolmin, drugi celo v Kobarid. Okolo 11. ure smo dospeli na Vrsno. Po precej dolgem odmoru smo odšli na grob, tja dol k Sv. Lovrencu. Na Vrsnem so navdušeno govorili tovariši Ferluga, Kutin in Urbančič, na grobu pa nas je do solz ganil naš Štipe. Slovo od groba je bilo ganljivo. Namesto ob 1. uri smo dospeli šele ob 4. uri pop. v prijazni Kobarid, kjer so nas ljubezno sprejeli tamošnji tovariši. V hotelu g. Devetaka so nas izvrstno pogostili; nič se ni poznalo, da nas je kosilo čakalo cele tri ure. Žal, da je prišla prehitro ura ločitve, ker se je nekaterim tovarišem mudilo k vlakom. Z nami se je udeležil izleta tudi povsod priljubljeni gospod nadzornik Finšger, ki mu je učiteljstvo priredilo pri obedu presrečno ovacijo. Bilo je res krasno, le škoda, da se je tako malo kolegov udeležilo izleta. Nad 500 nas je bilo v Gorici, in niti desetina ni poletela z nami v pesnikov planinski raj. Posebno tovariši iz Kranjske in Štajerske, ki so še prosti, bi bili lahko prihiteli v večjem številu! — Zato se je izprožila ideja, prirediti skupen izlet vseh treh goriških učiteljskih društev na Vrsno in združiti s tem znanstveno predavanje o našem slavčku v njegovi rojstni vasi. Najkasneje spomladi naj bi se uresničila lepa misel! Takrat pa, tovariši, na snidenje na Vrsnem in pri Sv. Lovrencu!

Brzojavni in pisni pozdravi.

Ajdovščina: Zadržan. Pozdravljam Kovač, deželni poslanec.

Bojanove: Ku XX. glav. skupštině přejí Vám všeho zduar. Lituji, že mi nelze přijeti mezi Váš a nadechnouti se Vaší láskou ku školství a národu. Dokud mají Slovinci tak výborné učitelstvo, budou pokračovati na dráze pokroku a nie nevpomohou nepřátelské snahy klerikalismu. Lidstvo snahou učitelstva jde vstříc své dokonalosti. Kež i Vaše skupština přispěje k provznesení lidstva, Slovinců a Slovanů vůbec. Vašemu sborování volám „Na zdar!“ „Živili Slovenci!“

Všechny Vás pozdravuje z celého srdce Adolf Šustr, říd. učitel.

Celje: Preroditeljem slovenskega ljudstva, pionirjem prosvete in napredka k današnjemu zborovanju pozdrave. Bodite tudi zaprejši graditelji nerazrušnih temeljev prave narodne kulture, duševne svobode in gospodarskega ojačenja ljudstva.

Izvrševalni odbor Narodne stranke za Štajersko.

Cerklje: Naprednemu jugoslovanskemu učiteljstvu moje iskrene pozdrave. Neustrahljivo ko doslej naj tudi vbodoče drži zastavo narodnega napredka, ki ga gotovo pripelje do zmage!

Župan Hribar.

Domžale: V duhu z vami iskreno pozdravljamo zbrane skupščinarje!

Angela Janša, Ciril in Tomo Petrovec.

ki si jih žele posebno naše tovarišice, je premalo.

Omenil sem tudi delo, ki se tiče Tvoje osebe. To pač veš, da je človek le toliko vreden, kolikor zna in plača. Učitelj bi pa moral biti pravzaprav vseobčji ženij, da bi ustrezal vsem zahtevam. Človek, ki ne živi s časom ter se krčevito drži starih nazorov in vedno sanja o starih, „dobrih“ časih, ne more biti učitelj. Zato pa, dragi tovariš, knjigo v roko in časopis! Ne drži se pa samo „laibblata“, ampak čitaj vse, potem boš sodil prav in se boš obvaroval enostranske zagrizenosti.

Ne misli, da se boš v življenju ognil vsem bojem in zaprekam. Nisi študiral za Rotschilda in še njemu menda ne gre vse gladko. Bodi pa uverjen, da se z vztrajnim delom doseže mnogo in da Te bo v bridkih urah tešila zavest: trpim nedolžno, in greh pada na moje preganjalce! Če si pa za take slučaje ohraniš nekoliko zdravega humorja, tembolje zate!

Želeč Ti obilo uspeha in veselja med otročaji in kolikor možno malo neljubih presenečenj, predvsem pa mnogo vztrajnosti in neizdržljivo zalogo potrpljenja, ostajam

Tvoj K—l.

Gorica: Zadržan pozdraviti Vas osebno v imenu „Zveze narodnih društev na Goriškem“ na tleh goriških, sporočam Vam tem potom najiskrenejši pozdrav! Pozdravljam Vas kot sobojevnike na polju napredka, kot sotrudnike pri razširjevanju narodne izobrazbe! Učiteljstvo naj tvori s svojo mogočno organizacijo mogočen jez proti navalom reakcije, postatje naj trden temelj demokratizmu, svobodoljubju. stoji naj na braniku proti našim narodnim sovražnikom! Zavedno, izobraženo, navdušeno učiteljstvo je predpogoj narodnega napredka, brez takega učitelstva narodu ni bodočnosti! Zato bodite še enkrat iskreno pozdravljeni, Vi apostoli prosvete!

Dr. Dinko Puc, t. č. predsednik.

Jarše-Mengeš: Neustrašeno naprej po začrtani poti. Kričanje gavranov naj nas ne moti!

Anton in Antonija Germek.

Kostanjevica: Zbranemu zavednemu in značajnemu učiteljstvu naš pozdrav! Obilo uspeha!

Dr. Češark, Zuckar, Globočnik.

Malinca: Kod risarskog tečaja u Dubašnici sabrano učiteljstvo krčkog kotora šalje dičnoj Zvezi bratski pozdrav uz poklik: „Naprijed za prosvjeto naroda!“ U ime prisutnih

Gvaiz, Pribil.

Rudolfovo: Zborovalcem Zaveze navdušene pozdrave

potujoči agrarci brejski.

Studence: Žal, zadržana, želim obilo uspeha.

Delegatinja Žgur.

Sv. Jošt na Štajerskem: V Zavezi naj napredek klije, da nam lepše solnce sije! Velecenjenim zborovalcem tovariški pozdrav! Živeli!

Jos. Kotnik, šolski vodja.

Ustí n. Orli: Milým bratřím a sestřám, shromážděným v krásné Gorici na XX. glavne skupštině „Zaveze“ posílám jménem 1200 členů „Zemské ústřední jednoty učitelstva městanských škol českých v království Českém“ nejsrdčejší pozdrav. Úplný zdar všem Vaším poradám.

Naj živi slovanska vzajemnost! Na zdar! Živeli!

Petr Skalický, starosta Z. Ú. J.

Vransko: Parlamentarcem naprednega mišljenja in delovanja najiskrenejše pozdrave! Vrabl, Simon Meglič, Berta Meglič, Bizjak, Zevnik.

Vysočani: Zemsky ustředni spolek jednot učiteljských v kralovstve Českém posila bratskemu učitelstvu slovinskemu srdečný pozdrav! Necht žije vaše vzajemnost a bratrství!

Černý, starosta; Skála, jednatel.

Zagreb: Radujemo se vašemu napretku i ponosimo se s vama! Bratski vam pozdrav! Hrvatski pedagoški zbor.

Zagreb: Srdačno pozdravljamo slovensku braću! Sretan uspeh! Živeli!

Trstenjak, Basariček, Klobučar.

Zagreb: Pozdravljamo sakupljenu braću i želimo sretan uspeh zborovanja!

Savez hrvatskih učiteljskih društava.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonošno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani. registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca avgusta: K 141.548.30.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znakah. Na prošnje brez pošiljateljstva navedenih znank se ne odgovarja.

Klerikalci in goriško učiteljstvo.

Nov veter je zapihal v klerikalni stranki. „Vse prenoviti v Kristusu“, to je geslo novodobnih klerikalcev in po tem geslu ustanavljajo društva in telovadske odseke, organizirajo svoje dijake in učitelje, in naj je tudi teh za en odbor brez preglednikov in namestnikov, samo

da osreči s časom ena sama stranka ves slovenski rod. Pred enim mesecem so zborovali klerikalni dijaki v Gorici. Protiklerikalno dijaštvo je manifestiralo in protestiralo proti temu in dokazalo, da je v zavedni Goriški le par akademikov, ki so se priklopili iz raznih ozirov in namenov klerikalni stranki. V ponedeljek 7. t. m. je zborovala v Gorici „Zaveza avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“. Tega zborovanja se je udeležilo skoraj polnoštevilno goriško učiteljstvo, izvzemši peščice „katoliško-mislečih“ učiteljev, ostankov nekdanje goriške „Slomškove zveze“. In klerikalce je to dejstvo ujezilo in dali so duška svoji jezi na mladeniškem tečaju v Mirnu dne 8. t. m. Tega mladeniškega tečaja se je udeležil tudi neki Terseglav, ki ga pošilja klerikalna centrala v Ljubljani na take ultraklerikalne prireditve h ujskat ljudstvo proti naprednjakom in posebno proti učiteljstvu, ki ne trobi v farovške piščali. Videli smo ga na Koroškem, na Štajerskem, v Škofji Loki, na Tržaškem in na Istrskem in sedaj na Goriškem. Ta Terseglav je predlagal kmetiškim fantom resolucijo, ki smo jo objavili zadnjič.

Notabene, klerikalci v Mirnu niti vedeli niso, kake sklepe in kake resolucije je sklenilo slovensko učiteljstvo na svojem zborovanju v Gorici. Protestirali so proti njim, čeprav bi lahko podpisal vsak „katoliško-misleči“ učitelj oba temeljito sestavljena referata in njune resolucije. Pokazali so se kot prave Don Quixote v boju proti mlinom.

Znan je izrek Luegerjev na katoliškem shodu: „Ne mirujmo prej, dokler si ne osvojimo vseučilišč!“ Znani so poizkusi od klerikalne stranke, udejstvovati te besede, znan je napad poslanca Hagenhofra z oboroženo množico zavedenih in naščuvanih kmetov na graško vseučilišče, znan je odpor od strani profesorjev in od dijakov proti nakani klerikalcev, osvojiti si vseučilišča z brutalno silo, in kaj je resolucija, predlagana in odobrena na mladeniškem tečaju v Mirnu? Kakor so se svoj čas poslužili klerikalci zavedene in naščuvane kmetiške mase pri napadu na vseučilišča, tako je naščuval tudi novodobni apostel moderne krščanske ljubezni, Terseglav, mladeniče, mladenke in može proti učiteljstvu, ki ni klerikalno. Brutalna pest naj nadomešča duševne zmožnosti klerikalcev in vsi oni faktorji, ki se nočejo slepo pokoriti klerikalnemu terozizmu, bodo občutili na svojem telesu, daje vendar klerikalna stranka prava stranka, nosilka miru in krščanske ljubezni. Goriška klerikalna lista „Gorica“ in „Primorski list“ pa napolnujeta svoje predale s terorizmom goriškega učiteljstva. Rečem ti, da mi ne porečeš! Zakaj ni bil na mladeniškem tečaju, kjer je bilo zbranih toliko navdušenih katoliških telovadcev, tudi knezoškof goriški dr. Sedej sam, ki je izrazil na Brezjah željo, naj bi se klerikalne organizacije udomačile po celotni Sloveniji, torej tudi po Goriški? Ali bi on tudi te telovadce, kakor je storil to na Brezjah, blagoslovil ter želel obilo uspeha četi, ki je gorela samega navdušenja po Terseglavovih besedah, stiskala pesti ter iskala napredne učitelje, da onemogoči z bojem z vsemisredstvi, kisona razpolago, njihovo delovanje? V desnici meč, v levici pristopnico h klerikalni stranki, tako bodo razširjali mladi hujskači „vero“ in „katoliško ljubezen“.

Ti, slovenski kmet, pa ne smeš biti drugo kakor orodje v rokah pretkanih klerikalnih politikov, orodje, s katerim bodo oni širili svojo pogubonosno klerikalno politiko. V boj te pošiljajo, sami bodo že znali pravočasno spraviti kosti svojega rojstva v varno. In naj še potem kriče in vpijejo, da jim je za vero, ne verjemi jim, saj teptajo dannadan njen temelj, ljubezen do bližnjega.

Boj napovedujejo klerikalci na celi črti in na nemško-katoliškem shodu na Češkem se je izrazil v nedeljo dne 6. t. m. temperamentni propovednik pater grof Galen, da izbruhne pravi boj komaj to jesen. Akcija rodi in bo rodila reakcijo in protiklerikalni elementi ne bodo držali rok križem! Kdor pa hoče z glavo skozi zid, svobodno mu, mi garantiramo le za trdnost zida!

Ne zabite „Učiteljskega konvikta!“

Krauzejeva osnova pedagogike.

Črtice. Priredil Janko Polák.

(Konec.)

VII.

Nauk o čednostnem življenju pa nam pove, da je samo nravnoverski značaj lahko dober član človeške družbe in ima pravico povrniti se nekoč v nasebno bitnost, ki hrepeni po nji od rojstva do smrti. Nravnoverski značaj pa ni nihče že z rojstvom. Do tega dospes vsakdo samo potom vzgoje. Iz ravnokar povedanega pa izvira, da je vzgoja vsakemu potrebna in da je vzgojiti se dati dolžnost vsakogar.

Ker se pa nihče že z rojstvom sam vzgojevati ne more, zaraditega je sveta dolžnost človeške družbe, da vzgoji sama vse člane, ki jih namerava uvrstiti nekoč med svoje.

Glavni smoter vsake vzgoje je torej, vzgojiti nravnoverski značaj, t. j. vzgojiti človeka, ki zahrepeni nekoč po dobrem in zaželi to dobro tudi dejanski izkazovati.

Pot v to sem začrtal že v črticah, ki govore o duševnem življenju. V duši je treba namreč tvoriti ono nravnoversko naziranje, ki vodi nekoč mišljenje in hotenje. S tem pa nikakor ni rečeno, da je dovolj, če nravnoversko naziranje samo zbudimo. Ne, treba je še nečesar drugega in to je, da se to naziranje tudi dejanski kaže. Tudi ni dovolj, dobro samo hoteti, temveč dobro se mora tudi v slučaju potrebe povsem in z najboljšim namenom izvršiti. Iz tega pa sledi zahteva po telesni priročnosti. Zaraditega se pri vzgoji ne smemo ozirati samo na dušo, temveč tudi na telo.

Vzgojnih pripomočkov razločujemo štiri vrste. Dva imed teh sta posvečena najnižjemu in srednjemu duševnemu življenju in sta zaraditega kolikortoliko mehanska. Dva imed teh pa sta posvečena najvišjemu duševnemu življenju in sta zaraditega duševna. Prva dva imenujemo zgled vzgojevalcev in telesno strahovanje gojenčev, druga pa imenujemo pouk in duševno strahovanje gojenčev.

Kar se tiče zgleda, mora stremiti vsak vzgojevalec po idealu z ozirom na nravnoverski značaj. Komur tega ni mar, ta ne bo nikdar vzgojevalec v besede pravem pomenu. Da pa to ni lahka stvar, se razume samoobsebi.

Kar se pa tiče telesnega strahovanja gojenčev, ima to namen odvrčati gojenca od nenravnega in kudega. Skrbno pa naj pazi vzgojevalec, da ne seže takoj po najostrejših sredstvih. Vzgojevalec, ki to dela, je kmalu izčrpal zaklad telesnega strahovanja in preostanejo mu sami neuspehi. Da vzgojevalec ne zaide v tem oziru na napačno pot, naj misli vedno, da mora vzgojiti gojenca tako, da bo nekoč iz lastnega nagiba hotel in delal dobro. To ga bo odvrnilo od marsikaterega preostrega in prehitrega telesnega strahovanja. Največkrat je volja dobra, a meso slabo!... Zaraditega se naj vpliva kar le moč na dušo gojenčev. A to se vrši potom pouka in duševnega strahovanja gojenčev.

Vrst vzgoj je več. Lahko vzgojujemo samega sebe, lahko pa tudi vzgojujemo druge. Če hočemo vzgojevati samega sebe, moramo biti že vzgojeni do gotove meje. Če nam nedostaje te meje, bo ves naš trud zaman. Razločujemo pa tudi posamezno in celokupno vzgojo.

Posamezna vzgoja se ozira na posameznega gojenca, celokupna vzgoja pa se ozira na množino gojencev. Celokupna vzgoja naj stremi vedno po tem, da dožene kolikor le moč silo posamezne vzgoje.

Vzgojevanje nravnoverskega značaja ima svoj smoter v zatiranju samoljublja. Zaraditega se pojavlja ta na najnižjem in srednjem duševnem življenju ovirajoče, na najvišjem duševnem življenju pa se pojavlja povspešujoče.

Kar se tiče kraja, razločujemo domačo in šolsko vzgojo. Prva se vrši ponajveč po roditeljih, druga pa se vrši ponajveč po učiteljih. Iz ravnokar rečenega pa izvira, da razločujemo tudi prilžnostno, t. j. domačo vzgojo in pa redno, t. j. šolsko vzgojo. Prva se vrši brez načrta, druga pa se vrši po načrtu.